

המועדות.

מידי דהוה אדיני ממונות, כשם שכך נוהג הדין בדיני ממונות, וכדלהלן:

דתנן [סנהדרין לב א] בענין דיני ממונות:

דיני ממונות דנין ביום, וכיון שהתחילו לדון ביום — גומרין אותם אפילו בלילה.

ולכן היה מקום לומר כי הכא נמי מקדשין בליליא. שגם לענין קידוש החדש, כאשר נחקרה העדות ביום, יהיו מקדשים את החדש בלילה, למפרע.

קא משמע לן, השמיענו התנא שאין בית דין אומרים "מקודש" בלילה.

ומקשינן: מדוע אין בית דין מקדשין את החדש בלילה?

ואימא הכי נמי, שאכן קידוש החדש יהיה שוה לדיני ממונות!

ומתריצין: אמר קרא [תהילים פא]: "כי חק לישראל הוא, משפט לאלהי יעקב".

ופסוק זה נדרש לעיל [ח ב] על קדוש החדש.

אימת הוי "חק", אימתי קידוש החדש נקרא "חק"?

רק בגמר דין!

וקא קרי ליה רחמנא "משפט", דהיינו תחילת דין.

ללמדך: מה "משפט" הוא רק ביום, אף הכא נמי, גמר דין של קידוש החדש, אינו נעשה אלא ביום!

שנינו במשנה: ראוהו בית דין בלבד, אף על פי שכל הדיינים ראוהו, בכל זאת יעמדו שנים מתוך הדיינים ויעידו בפניהם של שאר הדיינים.

ומקשינן: ואמאי, למה יעמדו שנים ויעידו? הלא כולם ראוהו, ויקדשוהו כולם על סמך ראייתם!

שהרי לא יתכן שתהא שמיעה שבית דין שומעים עדות מאחרים יותר גדולה [חשובה] מראייה שהם ראו בעצמם.

שהרי בענין קידוש החדש לא נאמר בתורה שצריך עדות, אלא נאמר "החדש הזה" [שמות יב], ודרשינן [לעיל כ א] "כזה ראה — וקדש" (5)!

5. כך פירש רש"י.

ודייקו הראשונים מדבריו שדוקא לענין קידוש החדש אין צריך עדות, ובית דין יכולים לקדש על פי הראיה. אבל בדיני ממונות ודיני נפשות צריך עדות. ובית דין אינם יכולים לפסוק על פי ראייתם. וכן הביא הריטב"א בשם הראב"ד [ובהערות המהדיר כתב שהוא הר"א אב בית דין].

אך תוספות מוכיחים שאפילו בדיני נפשות,

בית דין יכולים לפסוק על פי הראיה. והריטב"א כתב כך לענין דיני ממונות. והרשב"א והר"ן כתבו שבדיני ממונות, לדברי הכל בית דין יכולים לפסוק בדיני ממונות על פי ראייתם.

ובדיני נפשות נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא להלן בגמרא. וכן מוכח מדברי הריטב"א להלן כו א ד"ה והא דדחינן דע"כ. [וע"ש בשם בעל המאור].

[הריטב"א כתב שאפשר ליישב את דברי